

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет інформаційних технологій, обліку та фінансів

Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ШЕВЧУК Катерина Олександрівна

УДК 658.153.014

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

«Управління грошовими потоками на підприємстві»

072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Катерина ШЕВЧУК

Керівник роботи
АБРАМОВА Ірина Вячеславівна
к.е.н., доцент

Висновок кафедри фінансів і кредиту за результатами попереднього захисту: ШЕВЧУК Катерини Олександрівни

Протокол засідання кафедри фінансів і кредиту № __ від «__» грудня 2021 р.

Завідувач кафедри

к.е.н., професор
«__» грудня 2021 р.

Дмитро ДЕМА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **ШЕВЧУК Катерина Олександрівна** захистив(ла) кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____
за шкалою ECTS _____
за національною шкалою _____

Секретар ЕК

«__» грудня 2021 р.

Тетяна ТОВСТУХА

АНОТАЦІЯ

Шевчук К. О. Управління грошовими потоками на підприємстві. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Поліський національний університет, 2021.

В кваліфікаційній роботі здійснено обґрунтування теоретичних аспектів управління грошовими потоками на підприємстві. Проведено факторний аналіз грошових потоків на Дочірньому підприємстві «Житомирський облавтодор». Запропоновано шляхи вдосконалення управління грошовими потоками підприємства. Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні теоретичних підходів до аналізу грошових потоків підприємства в ринковому середовищі.

Ключові слова: грошовий потік, класифікація, аналіз, вдосконалення управління грошовими потоками.

ABSTRACT

Shevchuk KO. Cash flow management at the enterprise. - Manuscript.

Qualifying work for a master's degree in specialty 072 «Finance, banking and insurance». - Polissya National University, 2021.

The purpose of the qualification work is to study the theoretical aspects of cash flow management, to determine the factor analysis of cash flows at the Subsidiary "Zhytomyr Regional Road", to identify ways to improve cash flow management of the enterprise. The scientific novelty of the obtained results lies in the generalization of theoretical approaches to the analysis in cash flow management of the enterprise in the market environment.

Key words: cash flow, classification, analysis, improvement of cash flow management.

ЗМІСТ

Перелік умовних позначень	5
Вступ.....	6
Розділ 1. Теоретичні аспекти управління грошовими потоками на підприємстві.....	8
1.1. Сутність та класифікація грошових потоків підприємства	8
1.2. Політика управління грошовими потоками	9
Висновки до розділу 1	11
Розділ 2. Дослідження стану грошових потоків підприємства	12
2.1. Загальна характеристика діяльності та оцінка динаміки й структури грошового потоку на підприємстві	12
2.2. Факторний аналіз грошових потоків на ДП «Житомирський облавтодор» та SWOT-аналіз грошових потоків.....	17
Висновки до розділу 2	21
Розділ 3. Шляхи вдосконалення управління грошовими потоками	22
3.1. Напрями вдосконалення управління грошовими потоками.....	22
3.2. Прогнозування обсягів грошових потоків на ДП «Житомирський облавтодор»	23
Висновки до розділу 3	28
Висновки	30
Список використаних джерел	31
Додатки	

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЧГП – чистий грошовий потік;

ЧГПод – чистий грошовий потік від операційної діяльності;

ЧГПід – чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності;

ЧГПфд – чистий грошовий потік від фінансової діяльності;

Зк.п. – залишок грошових коштів на кінець періоду;

Зп.п. – залишок грошових коштів на початок періоду;

В з.в.к – вплив міни валютних курсів на залишок коштів.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Через агресивних вплив зовнішнього середовища, дисбаланс грошового потоку у підприємств, як правило, визначає втрату платоспроможності та фінансової стабільності багатьох компаній, і як наслідок, визнання їх банкрутами. Тому важливо звертати увагу на ті питання, які зосереджені на розробці гнучкої системи управління грошовими потоками, особливо з мають елементами планування та стратегічного розвитку.

Основою дослідження стали наукові праці та матеріали періодичних видань таких авторів як І. А. Бланк, А.М. Поддєрьогін, В. І. Крамаренко, Є. В. Мних, В. С. Андієць, В. В. Ясишена тощо.

Мета та завдання дослідження. Мета роботи полягає у теоретико-методологічному обґрунтуванні ключових засад управління грошовими потоками на підприємстві та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення зазначеного процесу.

Визначена мета обумовила необхідність вирішення таких завдань:

- теоретично обґрунтувати сутність та класифікацію грошових потоків на підприємстві;
- охарактеризувати політику управління грошовими потоками;
- проаналізувати динаміку та структуру грошових потоків ДП «Житомирський облавтодор» ВАТ ДАК «Автомобільні дороги»;
- здійснити факторний аналіз грошових потоків ДП «Житомирський облавтодор»;
- запропонувати шляхи вдосконалення управління грошовими потоками.

Об'єктом дослідження є процес управління грошовими потоками на підприємстві. **Предметом дослідження** є сукупність теоретичних, методичних і практичних положень управління грошовими потоками на підприємстві.

Методи дослідження. У кваліфікаційній роботі використовувалися методи: порівняльного аналізу – для вивчення закордонного досвіду управління грошовими потоками на підприємстві; горизонтального та вертикального аналізу – для вивчення складу та структури грошових потоків на підприємстві; аналізу відносних показників й факторного аналізу – для вивчення впливу різного роду чинників на рух грошових потоків на підприємстві; при побудові прогнозних моделей було використано метод економіко-математичного моделювання.

Елементи наукової новизни одержаних результатів. В процесі дослідження:

- узагальнено теоретичні аспекти управління грошовими потоками підприємства;
- здійснено прогноз обсягів грошових потоків на ДП «Житомирський облавтодор».

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення та пропозиції за результатами дослідження можуть бути використані для аналізу управління грошовими потоками підприємства.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені в доповідях автора на тему:

- Оцінка окремих фінансових показників діяльності підприємств. Фінансові інструменти регіонального розвитку. Том 2. 2021. с. 74-78;
- Оцінка ефективності використання активів ДП «Житомирський облавтодор». Студентські наукові читання. 2021. с. 9-13;
- Аналіз грошових потоків ДП «Житомирський облавтодор». Конференція першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету. 2021.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи викладено на 25 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 11 таблиць та 9 рисунків. Структурно робота включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (34 найменувань).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1.1. Сутність та класифікація грошових потоків підприємства

В економічній літературі вчені розглядають поняття «грошовий потік» з теоретичної та практичної точки зору. З теоретичної точки зору, грошовий потік це матеріальна субстанція економічних відносин, породжених під дією об'єктивних економічних законів, що відображають взаємозв'язок між підприємствами та ступінь задоволення їх фінансових інтересів. З практичної точки зору, грошовий потік – це сукупність надходжень та витрат капіталу за певний період часу.

Бланк І. А. стверджує, що «грошовий потік підприємства являє собою сукупність розподілених за часом надходжень і виплат грошових коштів, які генеровані його господарською діяльністю, рух яких пов'язаний з факторами часу, ризику та ліквідності» [4].

За визначенням Поддєрьогіна А. М. «грошовий потік представляє собою сукупність послідовно розподілених у часі подій, які пов'язані із відособленим та логічно завершеним фактом зміни власника грошових коштів у зв'язку з виконанням договірних зобов'язань між економічними агентами (суб'єктами господарювання, державою, домогосподарствами, міжнародними організаціями)» [20].

Крамаренко Г. О. вважав, що «грошовий потік – сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, генерованих господарською діяльністю підприємства» [11]. Отже, можна стверджувати, що грошовий потік є найважливішим самостійним об'єктом корпоративного фінансового управління, що допомагає досягти поточних і стратегічних цілей і сприяє формуванню позитивних фінансових результатів.

На сьогоднішній день грошовий потік – це сукупність розподілених за часом процесів надходження та вибуття грошових потоків, в результаті здійснення його операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Саме поняття «грошовий потік» включає до свого складу різні види потоків, що мають свою специфіку формування.

Класифікація грошових потоків відображена на рис. 1.1. (Додаток А).

Запропонована у дослідженні класифікація грошових потоків може покращити рівень управління грошовими потоками підприємства, забезпечуючи тим самим його фінансову стабільність та високу швидкість розвитку.

1.2. Політика управління грошовими потоками

Для розгляду політики управління грошовими потоками виділяють такі компоненти:

1. Мета та завдання управління грошовими потоками.

Встановлення фінансової стійкості шляхом збалансування суми доходів і витрат у процесі розвитку бізнесу є основною метою управління грошовими коштами.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання: обґрунтувати обсягів формування грошових коштів; обґрунтувати напрямів, обсягів, строків та черговості витрачання коштів; гарантувати постійну платоспроможність; забезпечити фінансову стабільність; підтвердити належний рівень ділової активності компанії; встановити якісне формування грошових потоків; збільшити чистий грошовий потік.

2. Основні напрямки управління грошовими потоками.

Напрямами управління грошовими потоками є: операційний; інвестиційний та фінансовий Cash-flow.. У цих напрямках управління

грошовими потоками основну увагу приділяють притоку та відтоку грошових потоків.

3. Методи аналізу грошових потоків підприємства.

Різні установи та організації повинні проводити аналіз грошових коштів. Покроковий аналіз грошових потоків надає інформацію для оцінки минулих і поточних показників бізнесу, а також забезпечує основу для прогнозування та планування майбутніх грошових потоків. Аналіз грошових коштів передбачає визначення причин, що впливають на збільшення (зменшення) надходжень і відтоків грошових коштів.

4. Форми управління грошовими потоками.

Суттєвою частиною моделі управління грошовими потоками є спосіб виконання певних управлінських фінансових рішень щодо надходжень та відтоків грошових коштів компанії, які є результатом операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Під цим способом слід розуміти механізм і технологію прогнозування, навчання, планування та оцінки грошових коштів підприємства, оскільки грошовий потік формується в результаті виконання зобов'язань між підприємством та його дебіторами та кредиторами.

Існує чотири типи політики управління грошовими потоками:

1. Агресивна політика, яка забезпечує фінансову підтримку господарських операцій за рахунок доходів від фінансової та інвестиційної діяльності. Фінансування операційної діяльності за рахунок фінансової діяльності означає забезпечення здійснення виробничої та комерційної діяльності за рахунок довгострокових і короткострокових банківських позик. Фінансування операційної діяльності за рахунок інвестиційного доходу означає, що підприємство отримує дохід від продажу необоротних активів і дивідендів, тоді як операційна діяльність не приносить прибутку, а основна місія компанії не виконується.

Відповідно до агресивної політики чистий Cash-flow від операційної діяльності є негативним, а фінансовий та інвестиційний є позитивним.

2. Помірна політика. Фінансове забезпечення операційної діяльності здійснюється за рахунок отриманих коштів від операційної та фінансової діяльності.

3. Консервативна політика. Фінансове забезпечення операційної діяльності здійснюється за рахунок доходів від операційної та інвестиційної діяльності. Фінансування операційної діяльності за рахунок доходів від інвестиційної діяльності пов'язане з доходами, отриманими компанією від продажу необоротних активів та дивідендів. При цьому операційний дохід перевищує його витрати, що свідчить про позитивний валовий прибуток підприємства.

4. Раціональна політика. Передбачається, що компанія фінансує операційну діяльність за рахунок доходу від самої операційної діяльності. При цьому дохід від фінансової та інвестиційної діяльності значно нижчий за її витрати. Відповідно до цієї політики чистий Cash-flow від операційної діяльності є позитивним, а чистий Cash-flow від фінансової та інвестиційної діяльності – негативним.

Висновки до розділу 1

1. Встановлено, що політика управління грошовими потоками підприємства є невід'ємною частиною фінансової політики підприємства, яка визначає мету, пріоритетність та організаційні цілі обороту капіталу підприємства, оптимізує засоби і методи досягнення цих цілей, забезпечуючи при цьому його фінансову стабільність.

2. Доведено, що запропонована у дослідженні класифікація грошових потоків може покращити рівень управління грошовими потоками підприємства, забезпечуючи тим самим його фінансову стабільність та високу швидкість розвитку. Саме тому, подальші дослідження будуть виконуватися із використання розроблених класифікаційних підходів.

РОЗДІЛ 2

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна характеристика діяльності та оцінка динаміки й структури грошового потоку на підприємстві

Дочірнє підприємство «Житомирський облавтодор» створене відповідно до Наказу Державної служби автомобільних доріг України № 156 від 09.04.2002 року на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 08.02.2002 року № 221 «Про створення відкритого акціонерного товариства «Державна акціонерна компанія «Автомобільні дороги України»» і Наказу Державної служби автомобільних доріг України № 93 від 05.03.2002 року.

Предметом діяльності ДП «Житомирський облавтодор» є: «виконання робіт з будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг, мостів, автострад, інших споруд та елементів обстановки доріг; забезпечення сталої роботи на автомобільних дорогах в умовах стихійного лиха, аварій, катастроф і подолання їхніх наслідків; розвиток промисловості та виробництва будівельних, дорожньо-будівельних матеріалів і конструкцій, інших виробів, необхідних для будівництва та ремонту автомобільних доріг і споруд на них; підготовка та виконання розкривних робіт, буріння; інші види діяльності, передбачені Статутом ДП «Житомирський облавтодор»» [22].

Основними джерелами даних для проведення аналізу є «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» (Додаток Ж), «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» (Додаток К), «Звіт про рух грошових коштів» (Додаток Л), «Консолідований звіт про власний капітал» (Додаток М).

Для того щоб розпочати аналіз грошових потоків необхідно визначити загальну оцінку динаміки залишків грошових коштів та чистий рух грошових коштів для визначення оцінки тенденції їх зміни, так і рівня абсолютної ліквідності підприємства (табл. 2.1).

Динаміка залишків грошових коштів та чистого грошового потоку

ДП «Житомирський облавтодор» за 2018-2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Абсолютна динаміка (тис. грн.)		Темп приросту (%)	
				2019- 2018	2020- 2019	2019- 2018	2020- 2019
Чистий рух за звітний період, тис. грн.	679	-943	65	-1622	1008	-238,88	-106,89
Залишок грошових коштів на кінець року, тис. грн.	1053	110	175	-943	65	-89,55	59,09

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Як показують дані таблиці 2.1, залишок грошових коштів на кінець 2019 р. у порівнянні з 2018 р. зменшився на 943 тис. грн.. На кінець 2020 року у порівнянні з 2019 роком залишок грошових коштів зріс, а саме на 65 тис. грн., або на 59,09%. Така динаміка свідчить, що у 2020 році підприємство підвищило рівень своєї абсолютної платоспроможності. Відсутня чітко виражена тенденція динаміки чистого руху коштів за аналізовані періоди. У 2018 році чистий грошових коштів становить – 679 тис. грн.. Так, підприємство у 2019 році отримало у результаті господарської діяльності (всіх видів) від’ємне значення чистого руху грошових коштів, а вже у 2020 році позитивне значення чистого руху грошових коштів 65 тис. грн..

Для аналізу грошового потоку залежно від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності за допомогою даних річного фінансового звіту підприємства використаємо таблицю 2.2. (Додаток Б)

Залишок грошових коштів на початок року у 2019 році порівняно з 2018 роком збільшився на 679 тис. грн. або на 181,55%. Залишок грошових коштів на початок року у 2020 порівняно з 2019 роком зменшився на 943 тис. грн.. У 2018 році чистий грошових коштів становить 679 тис. грн.. Так, підприємство у 2019 році отримало у результаті господарської діяльності (всіх видів) від’ємне значення чистого руху грошових коштів 943 тис. грн..

Підприємство в 2020 році отримало у результаті господарської діяльності (всіх видів) позитивне значення чистого руху грошових коштів 65 тис. грн.. Чистий позитивний рух грошових коштів від операційної діяльності у 2019 в порівнянні з 2018 зменшився на 2354 тис. грн. Чистий позитивний рух грошових коштів від операційної діяльності у 2020 в порівнянні з 2019 роком збільшився на 939 тис. грн.. Чистий позитивний рух грошових коштів від інвестиційної діяльності у 2019 в порівнянні з 2018 зріс на 732 тис. грн. Отже, як свідчить проведений аналіз, негативні процеси що характеризували підприємство впродовж 2018-2019 року зупинились, хоча обсяги грошового потоку за 2020 рік сигналізують про суттєве зменшення обсягів господарської діяльності та рух в сторону стагнації підприємства.

Оцінку динаміки і структури грошового потоку підприємства за даними його фінансової звітності відобразимо в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка і структура грошового потоку підприємства

Показники	2018	2019	2020	Абсолютне відхилення		Темп приросту (%)	
	тис. грн.	тис. грн.	тис. грн.	(2019-2018)	(2020-2019)	(2019-2018)	(2020-2019)
Всього додатного грошового потоку, в т. ч.	332001	117538	27994	-214463	-89544	-64,60	-76,18
Від операційної діяльності	332001	117538	27994	-214463	-89544	-64,60	-76,18
Від інвестиційної діяльності	-	-	-	-	-	-	-
Від фінансової діяльності	-	-	-	-	-	-	-
Всього від'ємного грошового потоку, в т. ч.	331322	118481	27929	-212841	-90552	64,24	76,43
Від операційної діяльності	330521	118412	27929	-212109	-90483	64,17	76,41
Від інвестиційної діяльності	801	69	-	-732	-69	91,39	-
Від фінансової діяльності	-	-	-	-	-	-	-

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності

В цілому в складі додатного грошового потоку підприємства найбільшу частку займають надходження від операційної діяльності, частка яких за 2018-2020 роки склала 100 %, це свідчить про пріоритет даного виду грошового потоку на підприємстві. Надходження від операційної діяльності в

2019 році порівняно з 2018 роком зменшився на 214463 тис. грн., а в 2020 році порівняно з 2019 роком зменшилося на 89544 тис. грн.. Найбільшу частку від'ємного грошового потоку займає витрачання коштів від операційної діяльності. В 2018 році ця частка становить 99,76%, в 2019 – 99,94%, в 2020 – 100%. Витрачання від операційної діяльності в 2019 році порівняно з 2018 роком зросли на 212109 тис. грн., в 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 90483 тис. грн..

Детально проаналізуємо надходження та витрачання підприємства, що пов'язані з операційною діяльністю у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка і структура додатного грошового потоку підприємства від операційної діяльності

Показники	2018		2019		2020		Абсолютне відхилення		Темп приросту,%	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	(2019-2018)	(2020-2019)	(2019-2018)	(2020-2019)
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	327622	98,68	113501	96,57	3250	11,61	-214121	-110251	-65,36	-97,14
Надходження авансів від покупців та замовників	211	0,06	173	0,15	488	1,74	-38	315	-18,01	182,08
Надходження від операційної оренди	205	0,06	585	0,50	6316	22,56	380	5731	185,37	979,66
Інші надходження	3963	1,19	3279	2,79	17940	64,09	-684	14661	-17,26	447,12
Разом надходжень	332001	100	117538	100	27994	100	-214463	-89544	-64,60	-76,18

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства.

У 2018 році, так і 2019 загальну частку у грошових надходженнях від операційної діяльності становлять надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Надходження від реалізації продукції за абсолютною сумою зменшився на 214121 тис. грн.. В 2020 році порівняно з 2019 роком

надходження від реалізації продукції зменшилися на 110251 тис. грн. Надходження авансів від покупців та замовників в 2019 році порівняно з 2018 роком зменшилися на 38 тис. грн. і становлять 173 тис. грн., а в 2020 році порівняно з 2019 роком надходження авансів збільшилися на 315 тис. грн. і становлять 488 тис. грн.. Подальші розрахунки показали, що підприємство оптимізувало використання наявних у нього основних засобів. Це відбулось шляхом відмови від використання обладнання в виробничих процесах, на противагу здачі його в оренду. Зокрема, надходження від операційної оренди в 2019 році порівняно з 2018 роком збільшилися на 380 тис. грн. і становлять 585 тис. грн., також в 2020 році порівняно з 2019 роком надходження від операційної діяльності збільшилися на 5731 тис. грн. і становлять 6316 тис. грн.. Спостерігається суттєве зростання інших надходжень, які в 2020 році порівняно з 2019 роком зросли на 14661 тис. грн.. Це дозволило підприємству забезпечити стабільний рівень грошових надходжень та вийти із негативної динаміки.

Динаміку і структуру витратного грошового потоку підприємства від операційної діяльності відобразимо в таблиці 2.5. (Додаток В)

У 2018 році, так і 2019 визначальну частку у грошових витрачаннях від операційної діяльності становлять витрачання на оплату товарів (робіт, послуг). Витрачання на оплату товарів в 2019 році порівняно з 2018 роком зменшилося на 176398 тис. грн.. В 2020 році витрачання на оплату товарів не спостерігається. Витрачання на оплату праці в 2019 році порівняно з 2018 роком зменшилися на 12322 тис. грн. і становлять 22439 тис. грн., а в 2020 році порівняно з 2019 роком збільшилися на 2484 тис. грн. і становлять 24923 тис. грн. Відрахування на соціальні заходи в 2019 році порівняно з 2018 роком зменшилися на 5299 тис. грн. і становлять 4164 тис. грн., а в 2020 році порівняно з 2019 роком зменшилися на 3813 тис. грн. і становлять 351 тис. грн.. Зобов'язання з податків і зборів в 2019 році порівняно з 2018 роком зменшилися на 12656 тис. грн. і становлять 4294 тис. грн., а в 2020 році порівняно з 2019 роком зменшилися на 4002 тис. грн. і становлять 292 тис.

грн. Всього надходжень в 2019 році порівняно з 2018 роком зменшилися на 212109 тис. грн. і становлять 118412 тис. грн., а в 2020 році порівняно з 2019 роком зменшилися на 90483 тис. грн. і становлять 27929 тис. грн..

2.2. Факторний аналіз грошових потоків на ДП «Житомирський облавтодор» та SWOT-аналіз грошових потоків

За допомогою даних наведених в таблиці 2.6. визначимо методику факторного аналізу зміни залишку грошових коштів.

Таблиця 2.6

Вихідні дані для факторного аналізу руху грошових коштів підприємства

Показники	2018	2019	2020	Абсолютне відхилення		Темп приросту	
	тис. грн	тис. грн.	тис. грн.	(2019-2018)	(2020-2019)	(2019-2018)	(2020-2019)
Залишок грошових коштів на початок року	374	1053	110	679	-943	181,55	-89,55
Чистий рух коштів від операційної діяльності	1480	-874	65	-2354	939	-159,05	-107,44
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-801	-69	-	732	-69	-91,39	-
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-	-	-	-	-	-	-
Чистий рух коштів за звітний період	679	-943	65	-1622	1008	-238,88	-106,89
Залишок грошових коштів на кінець року	1053	110	175	-943	65	-89,55	59,09

Джерело: складено автором за даними фінансової звітності підприємства.

Якщо факторна модель зміни залишку грошових коштів має вигляд:

$$\Delta Z (\text{Зк. п.} - \text{Зп. п.}) = \pm \text{ЧГП} + \text{В з. в. к.}, \quad (2.1)$$

$$\text{У (2019) році} \quad 110 - 1053 = -943$$

$$\text{У (2018) році} \quad 1053 - 374 = 679$$

$$\text{Динаміка за період} \quad -943 - 679 = -1622$$

На зміни залишку грошових коштів впливає зменшення чистого руху грошових коштів за звітний період на 1622 тис. грн., оскільки в звітному році підприємство здійснило витратний грошовий рух на 943 тис. грн., а в попередньому році чистий грошовий потік був позитивний і становив 679 тис. грн..

Факторна модель зміни залишку грошових коштів має вигляд:

$$\Delta Z (\text{Зк. п.} - \text{Зп. п.}) = \pm \text{ЧГП} + \text{В з. в. к.}, \quad (2.2)$$

$$\text{У (2020) році} \quad 175 - 110 = 65$$

$$\text{У (2019) році} \quad 110 - 1053 = -943$$

$$\text{Динаміка за період} \quad 65 - (-943) = 1008$$

На зміни залишку грошових коштів впливає збільшення чистого руху грошових коштів за звітний період на 1008 тис. грн., оскільки в звітному році підприємство чистий грошовий потік має позитивне значення та становить 65 тис. грн., а в попередньому році чистий грошовий потік був негативний і становив 943 тис. грн..

Чистий грошовий потік розрахуємо за формулою:

$$\text{ЧГП} = \text{ЧГП}_{\text{од}} + \text{ЧГП}_{\text{ід}} + \text{ЧГП}_{\text{фд}}, \quad (2.3)$$

$$\text{ЧГП (2019)} \quad -943 = (-874) + (-69)$$

$$\text{ЧГП (2018)} \quad 679 = 1480 + (-801)$$

$$\text{Динаміка за період} \quad -1622 = (-2354) + 732$$

Чистий грошовий потік від операційної діяльності зменшився на 2354 тис. грн.

Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності зріс на 732 тис. грн..

Чистий грошовий потік за 2019 рік порівняно з 2018 роком зменшився на 1622 тис. грн..

$$\text{ЧГП (2020)} \quad 65 = 65$$

$$\text{ЧГП (2019)} \quad -943 = (-874) + (-69)$$

$$\text{Динаміка за період} \quad 1008 = 939 + (-69)$$

Чистий рух коштів від операційної діяльності збільшився на 1008 тис. грн., що є позитивним для підприємства.

Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності зменшився на 69 тис. грн..

Чистий грошовий потік за 2020 рік порівняно з 2019 роком збільшився на 1008 тис. грн..

Для того щоб провести SWOT-аналіз потрібно визначити можливості та загрози у зовнішньому середовищі організації та визначити можливість щодо використання та впливу проаналізованих можливостей та загроз в управлінні грошовими потоками на підприємстві. Далі необхідно побудувати матрицю можливостей.

Вихідні дані (сильні та слабкі сторони) для SWOT-аналізу грошових потоків ДП «Житомирський облавтодор» наведені в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Вихідні дані (сильні та слабкі сторони) для SWOT-аналізу грошових потоків

Ключові фактори успіху підприємства у управлінні грошових потоків	Сильні сторони	Слабкі сторони
Забезпечення цілісного механізму аналізу грошових коштів	V	
Виявлення надлишку (нестачі) грошових потоків за видами діяльності	V	
Підвищення рівня платоспроможності підприємства	V	
Ріст позитивного грошового потоку	V	
Сповільнення негативного грошового потоку	V	
Удосконалення механізму оцінки ефективності грошових коштів	V	
Складність отримання надійної та сучасної інформації щодо руху грошових коштів із зовнішніх джерел		V
Неможливість проведення аналізу грошових потоків при недостатній кількості інформації.		V

Джерело: складено автором.

Вихідні дані (можливості та загрози) для SWOT-аналізу грошових потоків ДП «Житомирський облавтодор» наведені в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Вихідні дані (можливості та загрози) для SWOT-аналізу грошових потоків

Ключові фактори в управлінні грошових потоків загалом на рівні країни чи світового товариства	Краще, ніж у інших країн – можливість	Гірше, ніж у інших країн – загроза
Планування та контроль за розподілом грошових потоків підприємств	V	
Прогнозування розвитку платоспроможності підприємства в найближчому майбутньому за обсягами в часі	V	
Залучення стратегічних інвесторів для збільшення власного капіталу	V	
Передбачення та уникнення незбалансованості обсягів грошових потоків	V	
Ризик неплатоспроможності чи банкрутства підприємства		V
Невірність результатів порівняльного аналізу підприємств різних за розміром, галуззю		V

Джерело: складено автором.

Матриця SWOT-аналізу грошових потоків ДП «Житомирський облавтодор» наведена в таблиці 2.9 та на рис. 2.1. (Додаток Г).

Таблиця 2.9

Матриця SWOT-аналізу грошових потоків підприємства

<p align="center">Сильні сторони (S):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Забезпечення цілісного механізму аналізу грошових коштів. 2. Виявлення надлишку (нестачі) грошового потоку за видами діяльності. 3. Підвищення рівня платоспроможності підприємства. 4. Ріст позитивного грошового потоку 5. Сповільнення негативного грошового потоку 	<p align="center">Слабкі сторони (W):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складність отримання надійної та сучасної інформації щодо руху грошових коштів із зовнішніх джерел. 2. Неможливість проведення аналізу грошових потоків при недостатній кількості інформації.
<p align="center">Можливості (O):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Планування та контроль за розподілом грошових потоків підприємств 2. Прогнозування розвитку платоспроможності підприємства в найближчому майбутньому за обсягами в часі 3. Залучення стратегічних інвесторів для збільшення власного капіталу 	<p align="center">Загрози (T):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ризик неплатоспроможності чи банкрутства підприємства. 2. Невірність результатів порівняльного аналізу підприємств різних за розміром, галуззю.

Джерело: складено автором.

Провівши SWOT-аналіз грошових потоків ДП «Житомирський облавтодор» мною було визначено слабкі та сильні сторони та можливості та загрози.

Висновки до розділу 2

1. Встановлено, що у 2018 році, так і 2019 визначальну частку у грошових надходженнях від операційної діяльності становлять надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Надходження від реалізації продукції за абсолютною сумою зменшився на 214121 тис. грн.. В 2020 році порівняно з 2019 роком надходження від реалізації продукції зменшилися на 110251 тис. грн.

2. Аналіз внутрішнього середовища ДП «Житомирський облавтодор» показав, що в підприємстві більше сильних сторін ніж слабких. Можливостями на підприємстві є: планування та контроль за формуванням та розподілом грошових потоків підприємств; прогнозування розвитку платоспроможності підприємства в найближчому майбутньому; залучення стратегічних інвесторів з метою збільшення обсягу власного капіталу.

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ

3.1. Напрями вдосконалення управління грошовими потоками

Загальною метою управління готівкою є забезпечення збалансованості грошових потоків, що дасть можливість підтримувати достатню платоспроможність та фінансову стійкість підприємства.

За визначенням Мниха Є. В. грошовий потік – сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, які генеруються його господарською діяльністю [15].

Управління грошовими потоками - це складний багатоетапний процес, для врахування чіткості та надійності обліку грошових потоків, раціональності використання або накопичення для досягнення основних стратегічних цілей компанії.

Принципами управління грошовими потоками є: інформативна достовірність, забезпечує необхідну інформаційну базу для системи управління грошовими потоками компанії, яка містить повну, правдиву та справедливу інформацію про зміни та рух грошових потоків у результаті операційної, фінансової та інвестиційної діяльності; збалансованість, пов'язаний з оптимізацією грошових потоків у процесі управління грошовими потоками та підтримкою балансу між вхідними та вихідними грошовими потоками від різних видів діяльності; забезпечення ліквідності; забезпечення ефективності, полягає у забезпеченні ефективного використання грошових коштів.

Напрямами удосконалення управління грошовими потоками на ДП «Житомирський облавтодор» є:

1. Забезпечити повний контроль за надходженням і витрачанням

грошових коштів в довго- та короткострокових періодах.

2. Якісний ремонт автомобільних доріг, що відповідав би національним та міжнародним стандартам якості.
3. Розгляд факторів, які можуть прямо чи опосередковано впливати на ліквідність та прибутковість.
4. Аудит та переоцінка забезпечень підприємства, зокрема за наслідками розстрочення кредиторської заборгованості.
5. Виробнича діяльність боржника, зокрема зменшення собівартості товарів, робіт та послуг, скорочення інших витрат.
6. Здійснення заходів щодо контролю дебіторської заборгованості.
7. Збалансувати обсягів позитивних та негативних грошових потоків.
8. Забезпечити зростання чистого грошового потоку.

Отже, наведені напрями удосконалення управління грошовими потоками на ДП «Житомирський облавтодор» дадуть підприємству можливість відновити платоспроможність.

3.2. Прогнозування обсягів грошових потоків на ДП «Житомирський облавтодор»

Прогноз руху грошових коштів є доказом можливого джерела доходу та напряму відтоку грошових коштів у певний проміжок часу. На прогнозування грошових потоків важливим є конкретний метод на який спирається фахівець з розрахунку. Вирішення проблеми прогнозування передбачає використання сучасних інструментів, серед яких, за умови інерції розвитку динамічних систем ймовірностей, важливою категорією є метод екстраполяції.

Для прогнозування даних використовувався «Звіт про рух грошових коштів» за 2011-2020 роки. (Додаток Л). Дані для прогнозування надходжень, витрат та чистого грошового потоку наведені в таблиці 3.1. та динаміка

надходжень, витрат та чистого грошового потоку наведена на рис. 3.1.

Таблиця 3.1

Динаміка надходжень, відтоку грошових коштів і чистого грошового потоку ДП «Житомирський облавтодор», тис. грн.

Роки	Надходження грошових коштів	Відтік грошових коштів	Чистий грошовий потік
2011	143918	-140374	3544
2012	134666	-137797	-3131
2013	164083	-163680	403
2014	86397	-87838	-1441
2015	107344	-107341	3
2016	130838	-130724	114
2017	165628	-165623	5
2018	332001	-331322	679
2019	117538	-118481	-943
2020	27994	-27929	65

Джерело: власні дослідження

Джерело: власні дослідження.

Рис. 3.1. Динаміка надходжень, відтоку грошових коштів і чистого грошового потоку ДП «Житомирський облавтодор» за 2011-2020 роки.

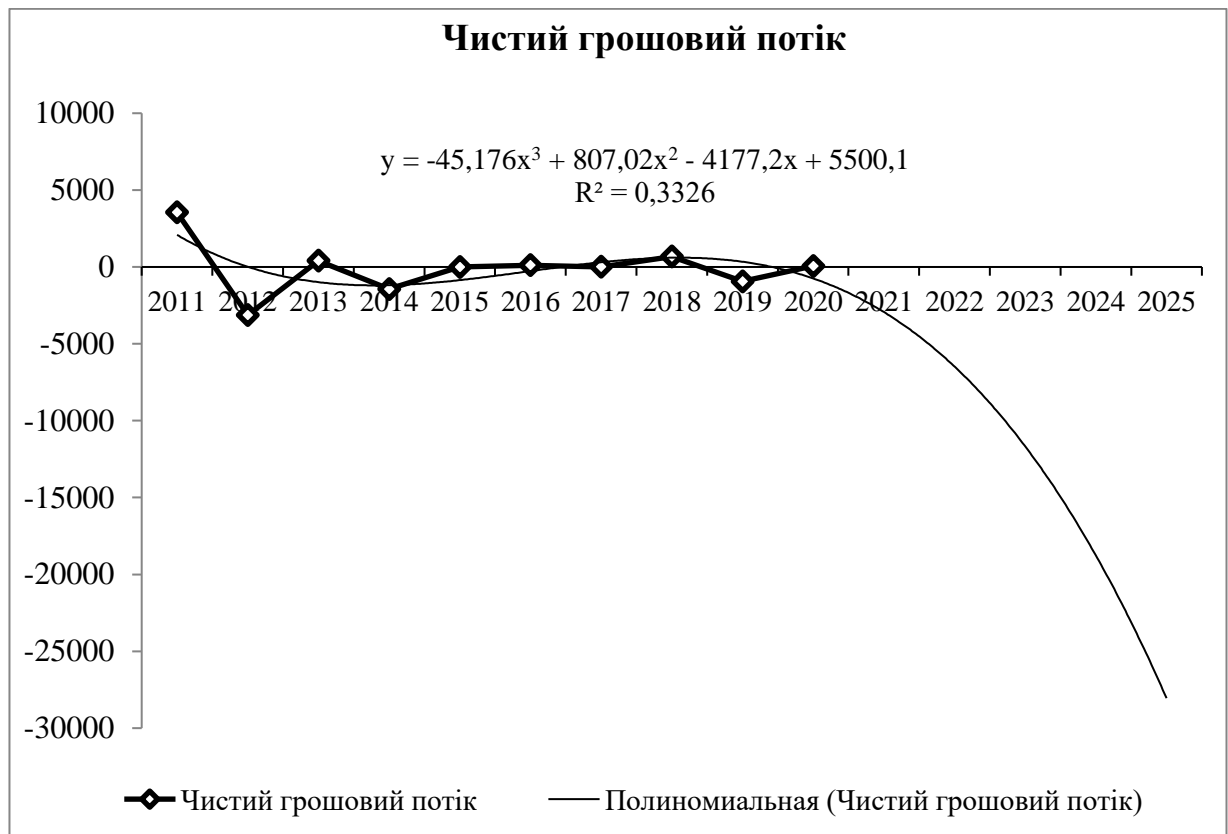

Після узагальнення інформації про прогнозування надходжень, витрат та чистого грошового потоку було проведено відповідні розрахунки та отримано три досліджувані групи моделей.

Види прогнозних розрахунків грошових потоків ДП «Житомирський облавтодор» за 2011-2020 роки наведені в таблиці 3.2. (Додаток Д)

Так, за даними таблиці можна вважати, що всі рівняння прогнозування грошового потоку, досить неточно відображають динаміку досліджуваних процесів. Також з таблиці можна побачити прогноз 3 показників на період з 2021 по 2025 роки.

Прогнозні значення чистого грошового потоку наведені на рис 3.2. та 3.3.

Джерело: власні дослідження.

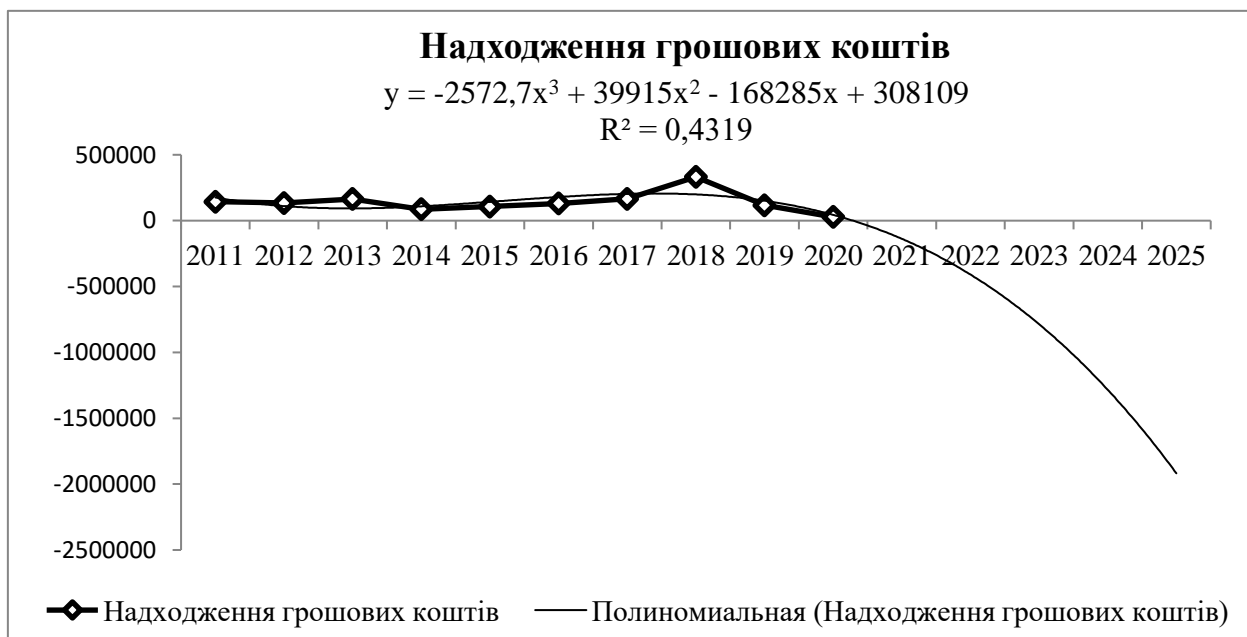
Рис. 3.2. Прогнозні значення чистого грошового потоку при параболі 3-го ступеня на 2021-2025 роки

Джерело: власні дослідження.

Рис. 3.3. Прогнозні значення чистого грошового потоку при параболі 4-го ступеня на 2021-2025 роки

Прогнозні надходження грошових потоків при формуванні імітаційної моделі за параболою третього та четвертого ступеня наведені на рис. 3.4. та 3.5.

Джерело: власні дослідження.

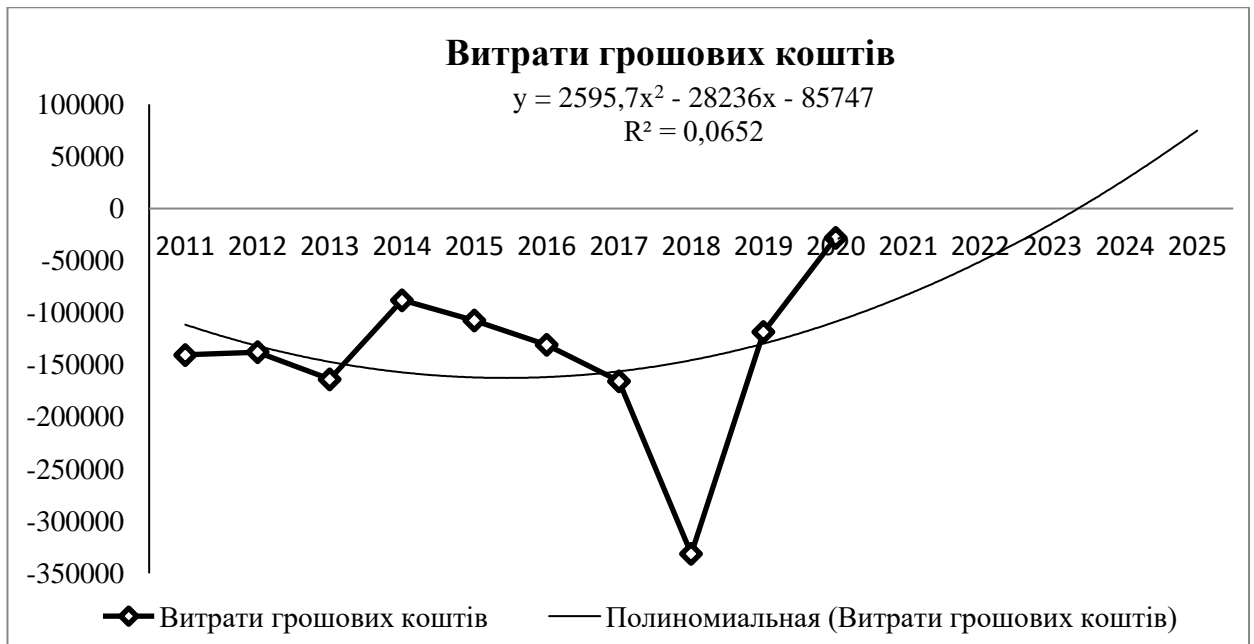
Рис. 3.4. Прогнозні надходження грошових коштів потоку при параболі 3-го ступеня на 2021-2025 роки

Джерело: власні дослідження.

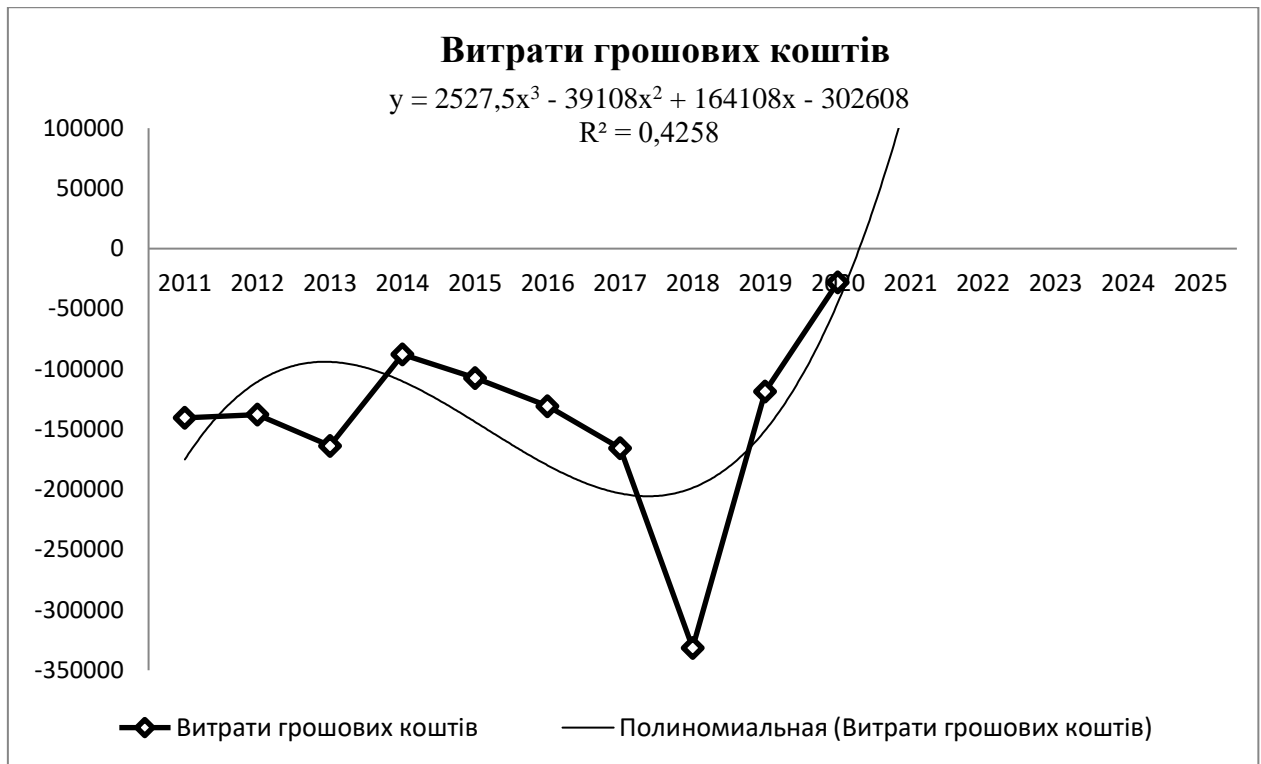
Рис. 3.5. Прогнозні надходження грошових коштів потоку при лінійній лінії тренду на 2021-2025 роки

Прогнозні витрати грошових потоків при формуванні імітаційної моделі за параболою другого та третього ступеня наведені на рис. 3.6. та 3.7.

Джерело: власні дослідження.

Рис. 3.6. Прогнозні витрати грошових коштів потоку при параболі 2-го ступеня на 2021-2025 роки

Джерело: власні дослідження.

Рис. 3.7. Прогнозні витрати грошових коштів потоку при параболі 3-го ступеня на 2021-2025 роки

Запропоновані методи дають можливість максимізувати використання наявної емпіричної інформації, і навіть коли часовий ряд короткий, можна зробити найбільш точну та об'єктивну оцінку майбутнього значення досліджуваного рівня економічного показника.

Висновки до розділу 3

1. Запропоновано, забезпечити повний контроль за надходженням і витрачанням грошових коштів в довго- та короткострокових періодах. Важливим вбачається якісний ремонт автомобільних доріг, що відповідав би національним та міжнародним стандартам якості, а також розгляд факторів, які можуть прямо чи опосередковано впливати на ліквідність та прибутковість.

2. Результатами можуть стати аудит та переоцінка забезпечень підприємства, зокрема за наслідками розстрочення кредиторської заборгованості. Виробнича діяльність боржника, зокрема зменшення собівартості товарів, робіт та послуг, скорочення інших витрат також матиме позитивний вплив на грошові потоки. Важливим є здійснення заходів щодо контролю дебіторської заборгованості, збалансувати обсягів позитивних та негативних грошових потоків.

ВИСНОВКИ

1. В першому розділі кваліфікаційної роботи, виявлено різні твердження щодо сутності грошових потоків підприємства. Доведено, що грошові потоки являють собою різницю між надходженнями та виплатами грошових коштів, що характеризує їх як залишок грошових коштів, їх рух, а також надлишок (нестачу) за результатами операційної, фінансової та інвестиційної діяльності.

2. За допомогою даних в другому розділі кваліфікаційної роботи проаналізовано оцінку динаміки та структури грошового потоку ДП «Житомирський облавтодор» та проведено факторний аналіз грошових потоків на підприємстві. В результаті проведеного дослідження грошових потоків у ДП «Житомирський облавтодор» встановлено, що підприємство вийшло з кризового періоду, однак наявна оптимізація використання активів підприємства не призвела наразі до стійкого розвитку підприємства та формування збалансованої структури грошових потоків.

3. Доведено, що основне джерело формування грошових коштів будь-якого підприємства – а саме надходження від реалізації товарів, робіт, послуг – перестало бути визначальним, а отже це в короткостроковій перспективі, цілком ймовірно, може призвести до витіснення підприємства з ринку та, як наслідок, неможливості виконання основних зобов'язань по заробітній платі. Натомість балансування грошових потоків, що відбулось за рахунок надходжень від операційної оренди, є досить ефективним інструментом виходу на необхідний рівень фінансової стійкості в короткостроковій перспективі, однак не в змозі забезпечити поступального розвитку в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієць В. С. Дослідження основних сутнісних характеристик «грошових потоків підприємства». *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 8. С. 167-172. URL.: <https://eco-science.net/> (дата звернення: 05.09.2021)
2. Ареф'єв С. О. Місце грошових коштів у системі управління економічною безпекою підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. № 7. С. 86-91. URL.: <https://eco-science.net/issue/> (дата звернення: 15.09.2021)
3. Биховченко В. П. Стратегія управління грошовими потоками на підприємстві. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 17. С. 604-609.
4. Бланк И. А. Финансовый менеджмент. 2 е изд., перераб. и доп. – К. : Ника Центр, Эльга, 2004. 656 с.
5. Бонарев В. В. Теоретичні основи аналізу грошових потоків підприємства. *Економічні науки*. Серія «Облік і фінанси». Випуск 7 (25). Ч. 1. 2020. URL.: <https://lutsk-ntu.com.ua/uk/zbirnik-naukovih-prac-ekonomichni-nauki-za-seriyami-regionalna-ekonomika-oblik-i-finansi-ekonomika> (дата звернення: 29.09.2021)
6. Гриценко Л. Л. Фінанси підприємств: практикум : навч. посіб. / Л. Л. Гриценко, О. В. Дейнека, І. М. Боярко. Суми : Університетська книга, 2015. с. 285.
7. Єрешко Ю. О. Моделі оптимізації негрошових потоків підприємствами. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2020. № 10. С. 197–205. URL.: <https://economu.kpi.ua/> (дата звернення: 07.09.2021)
8. Єрешко Ю. О. Сутність і структура механізму управління грошовими потоками підприємства. URL: <http://www.ela.kpi.ua/bitstream/123456789/4507/1/5.pdf>. (дата звернення: 06.09.2021).

9. Іллічова Н. Ю. Теоретичні аспекти аналізу та управління грошовими потоками на підприємстві. Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління». 2020. Вип. 21-22, Ч. 2. С. 190–195.
10. Кошельок Г. В. Факторні моделі грошових потоків підприємства. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. Серія. *Економічні науки*. – 2014. №5-26 (76-77). С. 161-171.
11. Крамаренко Г.О., Чорна О.Э. Фінансовий менеджмент: Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 520 с.
12. Литвинчук, Т. В. Грошові потоки в системі управління підприємством. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019. № 6. С.86-90.
13. Майборода О. Є. Напрями управління грошовими потоками підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. №10. С. 305-309. URL: <https://economyandsociety.in.ua/> (дата звернення: 16.09.2021)
14. Мицак О. В. Фінансовий менеджмент. Київ: Знання, 2013. 228 с.
15. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Підручник. К.: Київ. Нац. Торг. Ек. Ун-т, 2018. 514 с
16. Момот Т.В., Безугла В.О., Тараруєв Є.О., Кадничанський М.В., Чалий І.Г. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 712с.
17. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 504 с.
18. Олійник. О. Система моніторингу в управлінні грошовими потоками підприємств. *Фінанси України*. 2018. №6. С. 135-139.
19. Омельченко Л. С. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Л. С. Омельченко. Маріуполь : ПДТУ, 2016. 235 с.
20. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент. К. : КНЕУ, 2015. 536 с.

21. Спільник І., Загородна О. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності. Міжнародний науковий журнал. 2017. Вип. 1–2. С. 67–85.
22. Статут акціонерного товариства «Державна акціонерна компанія «Автомобільні дороги України» в новій редакції 2021 року. URL: <https://adu.com.ua/wp-content/uploads/2021/10/Statut-nova-redaktsiia-vid-13.10.21.pdf> (дата звернення: 29.10.2021)
23. Стацук О. В. Грошові потоки на підприємстві: суть та необхідність управління. Молодий вчений. 2014.
24. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. За заг. ред. Школьник І. О. К. : «Центр учбової літератири», 2016. 368 с.
25. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / за ред. Д. І. Деми. Житомир : ЖНАЕУ, 2014. 478 с.
26. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / за заг. ред. В. М. Бороноса. Суми: Вид-во СумДУ, 2012. 539 с. URL: <http://fin.fem.sumdu.edu.ua/uk/finman2012.html> (дата звернення: 05.10.2021).
27. Харченко В. А. Визначення ризику в процесі управління грошовими потоками. Економіка і організація управління. 2018. № 4. С. 65–72. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/index> (дата звернення 28.10.2021)
28. Чудінович М. В. Оптимізація управління грошовими потоками підприємства. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. – Острог : Вид-во НУ«ОА», 2016. № 3(31). С. 70–73.
29. Шевчук К. О. Аналіз грошових потоків ДП «Житомирський облавтодор». Конференція першого туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт Поліського національного університету. 2021.
30. Шевчук К. О. Оцінка ефективності використання активів ДП «Житомирський облавтодор». Студентські наукові читання. 2021. С. 9-13

31. Шевчук К. О. Оцінка окремих фінансових показників діяльності підприємств. Фінансові інструменти регіонального розвитку. 2021. Том II. С. 74-78.
32. Шик Л. М. Проблеми управління грошовими потоками підприємства з метою забезпечення його платоспроможності. Вісник Запорізького національного університету. 2018. № 1. С. 161-167.
33. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник С. : Університетська книга, 2019. 344 с.
34. Янковий О. Г. Прогнозування грошових потоків підприємства на основі принципу балансу змінних. Науковий вісник Ужгородського університету. 2017. Вип. 1 (49). С. 309-315.
35. Ясишена В. В. Теоретичні аспекти аналізу грошових потоків підприємств. Економічний простір. 2018. № 16. С. 123–131.